

De vele gezichten van hoogbegaafdheid

Onbekend talent herkennen en begeleiden

LOWAN Studiedagen, Nieuwegein, 26/27 maart 2024
Leonieke Boogaard en Sima de Bruyn-Daoud

Welkom

Interesse in hoogbegaafdheid!
Waarom?

www.velegezichtenvanhb.nl

Programma

Voorstellen

Zijnskenmerken hoogbegaafdheid

Hoe signaleren zonder taal?

Hoe begeleiden bij taalafstand?

Vragen en ideeën uitwisselen

Sima de Bruyn-Daoud

- Oprichter en directeur stichting iQ+
- Zelf migratieachtergrond, geboren in Marokko
- Trajectbegeleider bij zoektocht naar passend onderwijs en hulpverlening
- Moeder van 3 hoogbegaafde kinderen

Leonieke Boogaard

- Moeder van 4 hoogbegaafde kinderen
- Actief in ouderverenigingen, nu bestuurslid Koepel Hoog en KwaliteitsRegister HoogBegaafdheid
- Docent biologie + Coördinator Compacten en Verrijken V
- ECHA Specialist in Gifted Education
- Leerkracht plusklassen PO
- Invalleerkracht voltijds HB onderwijs PO
- Nascholing leerkrachten PO
- Schrijver van artikelen over hoogbegaafdheid

HOOGBEGAAFDHEID

LUIK 'DENKEN'

INTELLIGENTIE (IQ)
CREATIVITEIT
MOTIVATIE

LEERHONGER

ZIJNSLUIK 'VOELEN'

LAT HOOG LEGGEN
RECHTVAARDIGHEIDSGEVOEL
KRITISCHE INSTELLING
GEVOELIGHEID

ANDERS ZIJN

Cognitief - zijnsluik model van hoogbegaafdheid (Kieboom, 2007)

Hoogbegaafdheid bestaat uit twee factoren:
cognitieve factor en *zijnsfactor*

Hoger potentieel →
hoger en sterker bewustzijn

Denkluik uit zich in grote leerehonger →
onderwijsaanpassingen nodig!

Cognitief - zijnsluik model van hoogbegaafdheid (Kieboom, 2007)

Hoger bewustzijn bepaalt kenmerken **Zijnsluik**

Leerkracht → probeer leerling vanuit zijnskenmerken te begrijpen

Leerling → leer omgaan met de mooie en lastige kanten van de zijnskenmerken

Cognitief - zijnsluik model van hoogbegaafdheid (Kieboom, 2007)

De lat

FAALANGSTIG

AANSTELLERIJ

- zeer hoge lat
- faalangst
- fouten maken

perfectionisme

rechtvaardigheidsgevoel

- eindeloze discussie
- confrontatie met gezaghebbers

BEMOEIZUCHTIG

Zijnsluik

hoog-sensitiviteit

kritische ingesteldheid

- intense indrukken en waarneming
- eerdere confrontatie met gevaar en angst
- grotere emotionele intensiteit
- scannen van personen

- hoge zelfreflectie
- pijnlijke eerlijkheid verschil maken tussen vorm en inhoud

BRUTAAU of BETWETERIG

Autonomie

- Wil zelfsturing en eigen keuze, wil controle hebben
- Leert vanuit eigen behoeften en waarden
- Sterke eigen wil
- Doet dingen op eigen manier, grote zelfstandigheid

*Als leerkracht geen machtspositie innemen
(zorgt voor verlies van vertrouwen)
kind wil overleggen en begrepen worden*

wordt vaak opgevat als **EIGENWIJS**

Nieuwkomers

Vroege herkenning heel belangrijk!

Warme overdracht naar volgende school →
direct inzetten op versnellen, verrijken, verdiepen

Houd rekening met de onzekerheid van een leerling die geen helder toekomstperspectief heeft

**Leerlingen hebben meer behoefte aan begeleiding op gebied van
hoogbegaafdheid dan op taal**

Onderwijsbehoeften van (hoog)begaafde NT2-leerlingen in het basisonderwijs
scriptie Esther Kuitert – februari 2022

Dubbele kansenongelijkheid

Leerlingen zijn (vaak) minder talig

- vaak niet gezien als hoogbegaafd
- krijgen niet het juiste aanbod en de juiste aanpak
- lopen vast
- hebben onvoldoende woordenschat om hun frustratie te verwoorden

Signaleren

1. Gesprek met ouders
2. Goed observeren
3. Stimulerend signaleren in rijkspelleeromgeving

1. Gesprek met ouders

Belangrijke bron van informatie

Sommige leerlingen thuisomgeving met rijke leerervaringen

Kind met weinig eerdere leerervaringen en toch goed mee op school?

→ mogelijk ontwikkelingsvoorsprong

Welke informatie van ouders? (indien nodig met tolk)

- Woordenschat in eigen taal
- Interesses /hobby's van het kind
- Vroege ontwikkeling (snel met praten/lopen/ interesse in letters +cijfers)
- Gaat vooral om met leeftijdgenoten/oudere kinderen/jongere kinderen/volwassenen
- Waar wordt kind blij van?
- Goed geheugen
- Nieuwsgierig
- Duidelijke eigen mening
-

*Als je met iemand praat in een taal die hij begrijpt,
gaat het naar zijn hoofd
Als je in zijn eigen taal met hem praat,
gaat het naar zijn hart*

Nelson Mandela

2. Goed observeren

- Snelheid van taal aanleren
- Sterke ontwikkeling thuistaal
- Snelheid en manier waarop regels en routines worden eigen gemaakt
- Groot probleemoplossend vermogen
- Creativiteit
- Intense en/of ongebruikelijke interesses
- Neemt eigen initiatieven
- Goed reflectievermogen
- Ruimtelijk inzicht
- Zijnskenmerken (Kieboom)
- Overexcitabilities (Dabrowksi)

Overexcitabilities (Dabrowski, 1979)

Fysiek: veel energie, rusteloos, gedreven, veel bewegen, veel praten, nieuwsgierig, opgewonden
(misdiagnose ADHD)

Zintuiglijk: verfijnd en intens beleven van geluid, geur, smaak, beelden, huidcontact
(misdiagnose autisme)

Intellectueel: leerhonger, drang tot begrijpen, zoeken naar waarheid en wijsheid, denken over denken, duidelijk blijk van analyse en synthese
(misdiagnose ODD, ADD, ADHD)

Verbeelding: groot voorstellingsvermogen, levendige fantasie
(misdiagnose ADD, angststoornis)

Emotioneel: intense emotie, sterk meevoelend met anderen, complexe gevoelens, moeite met veranderingen
(misdiagnose depressief, bipolair, borderline)

3. Rijke speelleeromgeving

- Talenten zichtbaar maken door stimulerend signaleren
- Rijke speelleeromgeving geeft mogelijkheden om hun (niet-talige) talenten te laten zien.
- Uitdagende opdrachten
- Taaldenkgesprekken voeren waarbij je met een klein groepje leerlingen in gesprek gaat om creatieve oplossingen voor een probleem te bedenken.

Stimulerend signaleren

- Open opdrachten
- Stimuleer onderzoekende houding
- Spelmaterialen die veel handelings-, ervarings-, leer- en ontdekkingsmogelijkheden bieden
- Alles toegankelijk voor iedereen (niet alleen bepaalde groep)
- Opdrachten die beroep doen op zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid
- Gelegenheid bieden tot grotere complexiteit en hoger abstractieniveau
- Doe beroep op hogere orde denkvaardigheden (analyseren, evalueren, creëren, lagere orde= toepassen, begrijpen, onthouden)

Bijlmerhorst (voorbeeld)

Dagelijks observeren bij bv puzzels

Elke maand menstekening

Elke maand verrijkingsactiviteit om analytisch denken te stimuleren
(Breintijd, Denksleutels, Nadenksels, Outside the Box)

Denkspellen als Rush Hour en Penguins on Ice

Filosoferen met Filosofiekaartjes

Dubbel doel: Leerlingen worden uitgedaagd
Leerkracht kan observeren (door vast moment makkelijker)

Meertaligheid

Meertalig brein heeft cognitieve voordelen!

Meertalige leerlingen scoren beter op tests die executieve functies meten

- selectieve aandacht
- cognitieve flexibiliteit
- inhibitie

Executief functioneren belangrijk bij aanleren nieuwe vaardigheden en voorspeller van academisch succes

Thuis taal inzetten

Ondersteunend tekenen

Doelen niet naar beneden bijstellen

Zone van naaste ontwikkeling (Vygotski)

- Passende opdrachten aanbieden in de zone van de naaste ontwikkeling
- Opdrachten niet aanpassen aan taalniveau
- Gebruik scaffolding, effectieve techniek voor alle meertalige leerling
- Leeftijdsadequaat plaatsen, niet in lagere groep op grond van taalniveau

Hoge verwachtingen

- **Pygmalion-effect**
leerlingen leren meer en zijn gemotiveerder als hun leerkracht hoge verwachtingen van ze heeft
- **Galatea-effect**
als je hoge verwachtingen hebt van jezelf, heeft dat een positief effect op wat en hoe je leert
- **Golem-effect**
als leerkrachten een lage verwachting hebben van leerlingen, verwachten leerlingen minder van zichzelf. Ze zijn minder gemotiveerd en leren minder dan ze zouden kunnen

Zelfdeterminatie theorie van Deci en Ryan (2000)

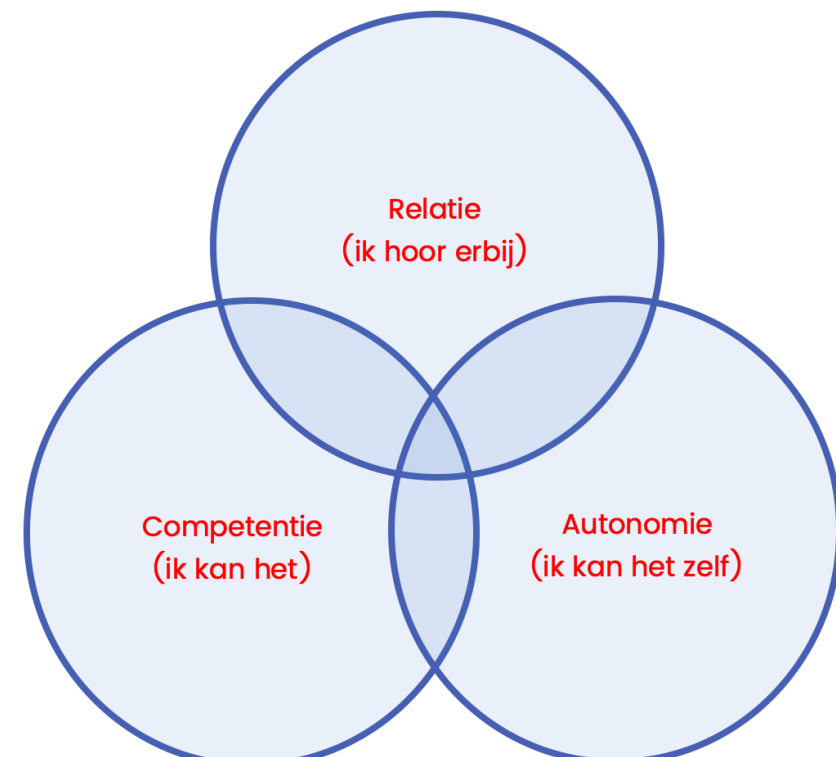
Psychologische basisbehoeften:

Pas als hieraan wordt voldaan raken kinderen gemotiveerd voor leren en wordt flow mogelijk

Autonomie: ruimte om zelf te kiezen en verantwoordelijkheid te dragen

Competentie: vertrouwen en plezier in eigen kunnen

Relatie: je veilig, geaccepteerd en verbonden voelen

Vragen?

Opmerkingen?

Ideeën?

Tips

[Kenniscentrum Hoogbegaafdheid \(kenniscentrumhb.nl\)](http://kenniscentrumhb.nl)

Binnenkort multimediale kennisbrochure over kansengelijkheid met o.a. bijdragen van Sima en Leonieke

Hoogbegaafd, wat nu?

https://youtu.be/uxrX_ilzQ9s

Documentaire van Sunny Bergman met hoogbegaafde leerlingen van diverse achtergronden en verschillende VO scholen in Amsterdam

A collage of children in a classroom. On the left, two children are sitting and reading books. On the right, a group of children are standing and raising their hands, with one child holding a book that has a heart drawn on it. The background is a chalkboard with some drawings.

Dank voor jullie belangstelling!

Nog meer vragen ?

Inloop: *Over hoogbegaafdheid*

Winebar rechts 14.45-15.15u

Meer informatie?

www.velegezichtenvanhb.nl

info@velegezichtenvanhb.nl